

Vážené kolegyně a kolegovia,

zimný dvojmesačník venujeme palete zahraničných analýz i článkov, ktoré sumarizujú dynamický vývoj roka, ale aj zachytávajú hlavné momenty konca 2022. Zaujal nás výskum IVO k meniacim sa postojom Slovenska na vojnu na Ukrajine, dôležitý článok kancelára O. Scholza k úlohe Nemecka v Európe a v pohnutom svete, ale aj analýza úlohy ruských jadrových zbraní pri odstrašení, či hodnotenie postupu ruských síl na Ukrajine. Bezpečnostné témy dopĺňa komentár k výsledkom klimatickej konferencie COP27 a analýza rozmachu globalizácie na pozadí protekcionistických politík a poklesu hospodárskeho rastu. Náš výber uzatvára komentár H. Kissingera k podmienkam mieru na Ukrajine a výhľadová správa Valdajského klubu, ktorá sa pokúša odhadnúť svetový poriadok v budúcnosti.

Príjemné čítanie vám praje

Tím Odboru analýz a plánovania / Oddelenia strategických analýz

VOJNA RUSKA PROTI UKRAJINE

Prehľad postojov politikov
a slovenskej verejnosti

AKO ZABRÁNIŤ NOVEJ STUDENEJ VOJNE

Vízia DE kancelára

ŠTYRI POZNATKY Z KONFERENCIE COP27

Komentár k výsledkom
klimatickej konferencie

ÚLOHA RUSKÝCH JADROVÝCH ZBRANÍ

Implikácie pre európsku
bezpečnosť

LEKCIE Z PRIEBEHU BOJOV NA UKRAJINE

Hodnotenie ruského postupu
& implikácie pre NATO

DEGLOBALIZÁCIA A PROTEKCIONIZMUS

Čo hovoria dáta?

V PASCI INTERNETU

Využitie osobných údajov
počas volieb v Maďarsku

AKO SA VYHNÚŤ SVETOVEJ VOJNE

Mierový plán pre Ukrajinu
podľa H. Kissingera

SVET BEZ SUPERVELOCÍ

Správa Valdajského klubu

Inštitút pre verejné otázky pripravil pre verejnosť publikáciu, ktorá podrobne mapuje politickú situáciu a postoje, ako aj nálady a reakcie obyvateľstva Slovenska od začiatku vypuknutia vojenského konfliktu na Ukrajine. Publikácia, ktorá vychádza aj v anglickom jazyku systematicky zaznamenala slová a postoje politikov, ako aj názory verejnosti. Je to svedectvo pre občanov Slovenska, ako aj pre medzinárodnú verejnosť, ako sa Slovensko a jednotlivci vyrovnávajú s agresiou Ruska a ako ľudsky dokážu prijať tých, ktorí sú odkázaní na pomoc.

Publikácia hodnotí, že reakcia slovenských politických aktérov na vojnu rozpútanú kremeľským režimom odhalila ich názorové a hodnotové štiepenie. Na jednej strane stoja prodemokratické prointegračné politické sily vychádzajúce z priority univerzálnych hodnôt ľudskej slobody, demokracie, ľudských práv, práva každého národa samostatne určovať svoj osud, slobodne a suverénne rozvíjať vlastnú štátnosť a v prípade potreby ju brániť pred vonkajšou agresiou. Najvyšší predstavitelia SR – prezidentka SR, predseda NRSR, predseda vlády i lídri vládnej koalície – sa od prvej chvíle jasne postavili na stranu napadnutej Ukrajiny. Konsenzus medzi vládou a parlamentnou opozíciou v odsúdení ruskej agresie, v pomenovaní príčin vojny, ako aj v predstavách o prístupe, aký by malo Slovensko zaujať, sa však dosiahnuť nepodarilo.

**VOJNA ZBAVILA MNOHÝCH
ĽUDÍ ILÚZIÍ O DOBROM
„VEĽKOM RUSKOM
BRATOVÍ“**

Na druhej strane stoja politické sily vychádzajúce z partikulárnych hodnôt národného egoizmu, z otvoreného alebo skrytého etnického nacionalizmu, z nedôvery voči integračným zoskupeniam, do ktorých Slovensko patrí. Tieto politické sily, ktoré inklinujú k autoritárskym praktikám a prejavujú sympatie k cudzím mocnostiam s nedemokratickými režimami a expanzívnu zahraničnou politikou, nepodporili Ukrajinu a v otvorenej alebo zakamuflovanej podobe sa pridali na stranu Ruska. Tri zo strán parlamentnej opozície – ĽSNS, Republika a Smer-SD – zvolili otvorene proruský postoj; štvrtá, Hlas-SD, vysielala svojim prívržencom zahmlené, ambivalentné posolstvá. Rusko-ukrajinská vojna preto vytvorila v dôsledku pôsobenia politikov aj medzi radovými občanmi ostrú polarizačnú líniu, ktorú ešte väčšmi prehĺbilo intenzívne pôsobenie pro-kremeľskej propagandy prostredníctvom sociálnych sietí. Ruská agresia oslabil medzi radovými obyvateľmi pocit ekonomickej istoty, vyvolala obavy pred nezvládnuteľným prílevom utečencov, ako aj strach z rozšírenia vojnového konfliktu na Slovensko. Na sklonku ôsmeho mesiaca vojny (Ipsos) väčšina obyvateľov pocítovala obavy pred zdražovaním a pred výpadkami dodávky elektriny a plynu, takmer polovica sa obávala jadrového útoku a rozšírenia bojov na naše územie. Značne rozšírené bolo aj znepokojenie z prílivu utečencov – napriek tomu, že v prvých mesiacoch náporu Slovensko v tejto výzve obstálo.

Ako ukázali výskumy IVO, vojna rozpútaná Ruskom zbavila mnohých ľudí ilúzií o dobrom „veľkom ruskom bratovi“ a podstatne oslabil dôveryhodnosť prezidenta Putina. Posilnila sa prozápadná orientácia Slovákov, zvýšilo sa ich porozumenie pre dôležitosť ochranného dáždnika NATO. Napriek tomu však na Slovensku po vypuknutí vojny nezavládol väčšinový konsenzus v odsúdení Ruska ako agresora. V tom sa Slovensko odlišovalo od Poľska, Česka, pobaltských štátov či Rumunska a podobalo sa na Maďarsko či Bulharsko. Pod vplyvom intenzívnej prokremeľskej propagandy a črtajúcich sa negatívnych sociálnych dopadov vojny na slovenské obyvateľstvo pribudli zástancovia názoru, že vinu nesie Západ, ktorý Rusko vyprovokoval. Zástancovia proruských naratívov predstavovali v auguste 2022 polovicu populácie. Ďalších 15% respondentov nevedelo či nechcelo zaujať stanovisko. To predstavovalo 62% ľudí na Slovensku, ktorí sa pri interpretácii príčin ruskej agresie neprikláňali k oficiálnemu stanovisku Slovenskej republiky a Európskej únie. Pre postoje slovenskej verejnosti ku všetkým aspektom rusko-ukrajinskej vojny i k účasti Slovenska na podpore Ukrajiny je charakteristická silná podmienenosť politickou afiliáciou. Napriek pribúdajúcim dôkazom o brutalite ruskej armády, utrpení a hrdinskom vzdorovaní Ukrajincom sa postoj Slovákov za osem mesiacov od začiatku vojny neposunul väčšmi v prospech brániacej sa Ukrajiny. Postoj k vojne v susednom štáte tak nastavuje zrkadlo nízkej miere našej oddanosti princípom demokracie a slobody, ku ktorým sa Slovenská republika ako súčasť euroatlantického spoločenstva hlási.

Link: https://www.ivo.sk/buxus/docs/publikacie/subory/Vojna_Ruska_proti_Ukrajine_2022.pdf

Autorský článok nemeckého kancelára pre *Foreign Affairs* popisuje epochálnu tektonickú zmenu na pozadí ruskej agresie na Ukrajine, nástupu hospodársky silnej a politicky asertívnej Číny v novom multipolárnom svete, kde o moc a vplyv súperia rôzne krajiny a modely vládnutia. Nemecko a Európa môžu pomôcť brániť medzinárodný poriadok založený na pravidlách bez toho, aby podľahli fatalistickému názoru, že svet je odsúdený na opätovné rozdelenie na súperiace bloky.

Olaf Scholz konštatuje, že obdobia relatívneho mieru a prosperity v dejinách ľudstva, aké zažila väčšina sveta na začiatku obdobia po skončení studenej vojny, nemusia byť zriedkavými prestávkami alebo len odchýlkami od historickej normy, v ktorej pravidlá diktuje hrubá sila. A hoci nemôžeme vrátiť čas, stále môžeme zvrátiť príliv agresie a imperializmu. Dnešný zložitý multipolárny svet robí túto úlohu ešte náročnejšou. Na jej splnenie musí Nemecko a jeho partneri v EÚ, Spojených štátoch, skupine G-7 a NATO chrániť otvorené spoločnosti, brániť demokratické hodnoty a posilňovať spojenectvá a partnerstvá. Avšak musíme sa vyhnúť aj pokušeniu opäť rozdeliť svet na bloky. To znamená vynaložiť maximálne úsilie na budovanie nových partnerstiev, pragmaticky a bez ideologických klapiek na očiach. V dnešnom husto prepojenom svete si presadzovania mieru, prosperity a ľudskej slobody vyžaduje iné myslenie a iné nástroje. Rozvíjanie tohto myslenia a týchto nástrojov je v konečnom dôsledku to, o čo ide v *Zeitenwende*.

Rozhodujúcou úlohou Nemecka v tejto chvíli je posilniť svoju úlohu ako jedného z hlavných poskytovateľov bezpečnosti v Európe investovaním do armády, posilnením európskeho obranného priemyslu, posilnením vojenskej prítomnosti na východnom krídle NATO a poskytnutie výcviku a materiálu pre ozbrojené sily UA.

Nová úloha Nemecka si bude vyžadovať novú strategickú kultúru a národnú bezpečnostnú stratégiu, ktorú nemecká vláda prijme o niekoľko mesiacov, bude túto skutočnosť odrážať. Posledné tri desaťročia sa rozhodnutia týkajúce sa bezpečnosti Nemecka a jeho ozbrojených síl prijímali na pozadí mierovej Európy. Teraz bude hlavnou otázkou, akým hrozbám musí Nemecko a spojenci v Európe čeliť, a to predovšetkým hrozbám zo strany Ruska. Patria k nim potenciálne útoky na spojenecké územie, kybernetická vojna a dokonca aj vzdialená možnosť jadrového útoku, ktorou nám Putin nie celkom citlivo pohrozil, hodnotí O. Scholz.

O. SCHOLZ: „EURÓPSKA ÚNIA SLOBODNÝCH, SUVERÉNNYCH, DEMOKRATICKÝCH KRAJÍN ZALOŽENÝCH NA PRINCÍPOCH PRÁVNEHO ŠTÁTU – JE ANTITÉZOU IMPERIALISTICKEJ A AUTOKRATICKEJ KLEPTOKRACIE“

Ruská vojna nielenže zjednotila EÚ, NATO a skupinu G-7 v opozícii voči jeho agresii, ale tiež katalyzovala zmeny v hospodárskej a energetickej politike, ktoré Rusku z dlhodobého hľadiska ublížia - a podporia životne dôležitý prechod na čistú energiu. Únia musí tiež odstrániť sebeckú taktiku blokovania vo svojich rozhodovacích procesoch tým, že odstráni možnosť jednotlivých krajín vetovať určité opatrenia. Keďže EÚ sa rozširuje a stáva sa geopolitickým aktérom, kľúčom k úspechu bude rýchle rozhodovanie. Z tohto dôvodu Nemecko navrhlo postupné rozšírenie praxe prijímania rozhodnutí väčšinovým hlasovaním aj na oblasti, ktoré v súčasnosti spadajú pod pravidlo jednomyseľnosti, akými sú zahraničná politika EÚ a dane.

Vzostup Číny nie je dôvodom na izoláciu Pekingú alebo obmedzenie spolupráce. Sloboda, rovnosť, právny štát a dôstojnosť každej ľudskej bytosti sú hodnoty, ktoré nie sú výlučné pre to, čo sa tradične chápe ako Západ. V multipolárnom svete sa dialóg a spolupráca musia nakoniec rozšíriť za hranice demokratického pásma. Nová bezpečnostná stratégia USA správne uznáva potrebu nadviazať spoluprácu s "krajínami, ktoré odmietajú demokratické inštitúcie, ale napriek tomu sú závislé od medzinárodného systému založeného na pravidlách a podporujú ho". Svetové demokracie budú musieť s týmito krajínami spolupracovať pri obrane a podpore globálneho poriadku založeného na pravidlách a ktorý čelí revizionistickým činom, akú predstavuje práve ruská agresívna vojna. Toto úsilie si bude vyžadovať pragmatizmus a určitú mieru pokory. Avšak dodržiavanie týchto základných práv a zásad by sa malo vyžadovať od všetkých štátov bez ohľadu na ich vnútorný politický systém.

Link: <https://www.foreignaffairs.com/germany/olaf-scholz-global-zeitenwende-how-avoid-new-cold-war>

Mnohé novinové titulky boli v minulom roku zaplnené viditeľnými dôsledkami zmeny klímy alebo faktormi, ktoré k nim prispeli. Závažnosť klimatickej krízy sa naplno prejavila u miliónov ľudí na celom svete - od záplav v Pakistane cez suchá vo východnej Afrike, energetickú krízu v Európe, globálnu infláciu až po vojnu na Ukrajine.

V predvečer príprav na 27. konferenciu OSN o zmene klímy (COP27) potvrdila nová správa OSN už známe hodnotenie: Svet nedokázal dostatočne obmedziť emisie, aby sa globálne otepľovanie znížilo pod 1,5 stupňa Celzia, čo je cieľ stanovený v Parížskej klimatickej dohode.

- Nedosahujeme pokrok v znižovaní emisií skleníkových plynov - Súčasnú záväzky zďaleka nedosahujú celkové ciele Parížskej dohody a krajiny neprišli k rokovaciemu stolu s ambicióznejšími záväzkami. Namiesto toho mnohé z nich od svojich predchádzajúcich záväzkov ustupujú vzhľadom na globálnu energetickú krízu a rastúcu infláciu. Na budúročnej konferencii COP28 v roku 2023 sa uzavrie prvé globálne hodnotenie - mechanizmus, ktorým sa zmeria pokrok sveta pri plnení záväzkov Parížskej dohody. S blížiacim sa dátumom bude tlak naďalej narastať, ale máme len málo náznakov, že krajiny sa chystajú tieto záväzky plniť, uvádza Tegan Blaine z USIP.

- Spolupráca medzi Čínou a Spojenými štátmi - má v posledných rokoch zásadný význam pre celosvetový pokrok v oblasti zmeny klímy. Tieto dve krajiny sa spolu podieľajú na viac ako 50 percentách celosvetových emisií a ich bilaterálne záväzky pred finalizáciou Parížskej dohody mali zásadný význam pre získanie podpory ďalších štátov pre túto historickú zmluvu. Pokles bilaterálnej spolupráce vyvrcholil v auguste, po návšteve predsedníčky Snemovne reprezentantov Nancy Pelosiovej na Taiwane. Až v polovici konferencie COP27, keď sa prezident Joe Biden a čínsky líder Si Ťin-pching stretli na okraj prebiehajúceho samitu G20 sa americko-čínsky dialóg o zmene klímy opäť obnovil a to aj na úrovni osobitného vyslanca US pre klímu J. Kerryho s jeho čínskym náprotivkom.

**ČÍNA A USA OPĎ SEDIA
ZA ROKOVACÍM STOLOM**

- Vytvorenie Fondu na krytie strát a škôd – patrí medzi rozhodujúci krok k uznaniu oprávnených obáv mnohých rozvojových krajín. Síce zatiaľ nie je jasné ako bude fond fungovať, nemožno podceňovať symboliku jeho zriadenia, keďže Európa a USA tento pokrok brzdili kvôli obavám z právnej zodpovednosti za škody spôsobené zmenou klímy. Na konferencii COP27 sa preto objavili aj záväzky s cieľom sprevádzkovať tzv. „Santiago network“ - sieť, ktorá poskytuje technickú pomoc rozvojovým krajinám s cieľom posilniť adresné opatrenia pri čelení následkom klimatickej zmeny. Autorka T. Blein ďalej odporúča zosúladiť diskusie vedené v Rámcovej komisii OSN ku klimatickej zmene (UNFCCC) o klimatických migrantoch s obdobnou diskusiou v rámci Globálneho kompaktu k migrácii, vrátane napojenia na regionálne formáty, ktoré adresujú problémy potravinovej bezpečnosti, spoločného využívania prírodných zdrojov, či problematiku regrutácie extrémistov.

- Najambicióznejšie opatrenia v oblasti zmeny klímy sa môžu uskutočniť mimo oficiálnych rokovaní COP - a to je v poriadku. V skutočnosti to môže konferenciu dokonca posilniť. Jedným z príkladov paralelného procesu, ktorý priniesol výsledky je Globálny záväzok o metáne (GMP), ktorý v súčasnosti podpísalo viac ako 150 krajín. Cieľom GMP, ktorý bol predstavený počas minuloročnej konferencie COP26 v škótskom Glasgowe, je znížiť emisie metánu v priebehu desaťročia aspoň o 30 %. O rok neskôr prišlo na konferenciu COP27 viac než 50 krajín s plánmi, ako znížia emisie metánu, čo je dôležitý príspevok k cieľu Parížskej dohody znížiť celkové emisie skleníkových plynov. Ďalším príkladom je úloha samospráv na nižšej než národnej úrovni, ako sú štáty a mestá, ktoré môžu pomôcť pri presadzovaní inovačnej politiky a opatrení na národnej úrovni, ako aj pri vytváraní silných koalícií v rámci globálnych sietí podobných subjektov.

Pokrok na konferencii COP27 - ako aj jeho nedostatok vo vybraných oblastiach - vyvoláva otázku, ako môže svetové spoločenstvo využiť silu iných fór, či už politických, technických alebo hospodárskych, na riešenie otázok zmeny klímy. Rôzne línie úsilí, ktoré prebiehajú paralelne s rámcom COP, by ich mohli pomôcť posunúť vpred, čím by sa posilnila Parížska dohoda a umožnili by dosiahnuť jej potenciál.

Na Západe sa ruská stratégia jadrového odstrašovania často označuje ako stratégia "eskalácie na deeskaláciu", ktorá predpokladá, že Moskva je pripravená použiť jadrové zbrane v počiatočnom štádiu konfliktu s cieľom "deeskalovať" a rýchlo ukončiť konfrontáciu vo svoj prospech. Avšak, oficiálna vojenská doktrína Ruska, jadrové cvičenia ruskej armády a diskusie medzi politickými a vojenskými elitami však zatiaľ poukazujú na iné uvažovanie.

Komentár SWP od L. Wachs objasňuje ruskú koncepciu „strategického odstrašovania“ (*strategičeskije sderživanie*), ktorá ucelene integruje vojenské aj nevojenské prostriedky, od konvenčných až po strategické jadrové zbrane, a ktorá ma prispieť k odstrašeniu a zadržaniu protivníka v čase mieru, ako aj k manažovaniu eskalačných krokov v čase vojny. Ruská strategická diskusia o nasadení jadrových zbraní vychádza z konceptualizácie rôznych typov konfliktov. Na jednom konci spektra sú lokálne vojny, ako napríklad tá na Ukrajine, na druhom konci sú rozsiahle vojny medzi veľmocami, alebo koalíciami štátov. Medzi nimi sa nachádzajú regionálne vojny, ktoré Rusko chápe ako limitované vojenské konfrontácie s alianciou štátov, akou je napríklad NATO. Analýzou článkov v ruských vojenských časopisoch z posledných rokov autorka naznačuje, že úloha ruských jadrových zbraní v lokálnych vojnách sa obmedzuje len na hrozby použitia jadrových zbraní. Takéto hrozby majú odradiť ostatné štáty od intervencie, a tým zabrániť tomu, aby sa obmedzená vojna stala regionálnou. Až v prípade najväčšieho typu konfliktu, ruské diskusie teoreticky uvažujú o možnosti masívneho použitia nestrategických a strategických jadrových zbraní. V súlade s tým má ruský jadrový element tri hlavné funkcie: odstrašenie cestou hrozby jadrovej eskalácie, skutočne limitované použitie jadrových zbraní s cieľom ovládať eskaláciu a po tretie, masívna odvetá alebo vojna v prípade pokračujúcej eskalácie. Okrem toho, L. Wachs poukazuje na oveľa užšie prepojenie medzi nejadrovými a jadrovými kapacitami než na Západe, ktoré je zrejmé z organizácie štruktúry ruských síl, ktoré nie sú štruktúrované na strategické a nestrategické jadrové sily. Rusko skôr funkčne rozlišuje sily všeobecného určenia (*sily obščego naznačeniija*), ktoré majú dosahovať účinky priamo v priestore vojenských operácií a sily strategického odstrašenia (*strategičeskije sily sderživaniija*), ktoré siahajú od strategických konvenčných zbraní až po strategické jadrové zbrane. Vďaka tejto oveľa väčšej integrácii konvenčných a jadrových spôsobilostí niektorí západní experti tvrdia, že v porovnaní s prístupom štátov NATO je ruský jadrový prah oveľa nejasnejší. Konvenčná operácia Ruska na Ukrajine do určitej miery demonštruje túto stratégiu. Zdá sa, že Moskva sa snaží udržať vojnu obmedzenú na Ukrajinu a zastretými jadrovými hrozbami odradiť NATO od intervencie. Vzhľadom na zmenšujúci sa arzenál konvenčných, presne navádzaných zbraní Ruska v dôsledku vojny proti Ukrajine, ako aj v dôsledku strategickej adaptácie NATO, vrátane rozšírenia pozemnej a námornej hranice s NATO, ruská stratégia pravdepodobne zvýši závislosť na svojich nestrategických jadrových zbraniach, čo vo svojom dôsledku môže spôsobiť, že východoeurópske štáty nebudú žiadať len posilnenie protiraketovej a protivzdušnej obrany, ale aj zvýšenie útočných spôsobilostí NATO cestou nasadenia amerických striel s plochou dráhou letu a hypersonických zbraní, ktoré sú vo finálnej fáze vývoja. Takýto vývoj môže z dlhodobého hľadiska podnietiť vážny záujem Moskvy na kontrole zbrojenia v oblasti nestrategických zbraní (obdoba 1970s a 1980s), avšak v strednodobom horizonte môže zosťriť vnímanie hrozieb zo strany Moskvy s negatívnym dopadom na vojenskú stabilitu (asymetriu) v Európe a zvládanie kríz medzi NATO a Ruskom. V súčasnosti je vysoko nepravdepodobné, že USA a Rusko sa dohodnú na novej zmluve, po tom New START expiruje v 2026 a to aj kvôli jadrovému zbrojeniu v Číne, či politickej situácii v USA. Pri nestrategických jadrových zbraniach je situácia komplikovanejšia, po tom ako Dohoda k raketám stredného doletu (INF) skolabovala. Ak RU závislosť na nestrategických raketách vzrastie, rovnako USA, ani Čína nebudú mať záujem obmedzovať svoje raketové programy.

L. Wachs si v závere komentára uvedomuje koniec tzv. „odzbrojovacej ofenzívy“ nemeckej koalície vlády a na pozadí programov vývoja rakiet stredného doletu, či reaktivácie 56. delostreleckého veliteľstva US v Nemecku, ako aj potreby pristúpiť k RU z pozície sily a jednoty NATO – očakáva rad ťažkých rozhodnutí, ktorým bude Berlín čeliť. Preto nemeckej vláde odporúča, zabrániť rozhodnutiu o nasadení amerických rakiet v Európe v rámci NATO a prekaziť ruskú stratégiu jadrového zastrašovania, ktorá je o.i. zameraná na oslabenie sociálnej kohézie v západných spoločnostiach. Jadrová rétorika Moskvy bude pokračovať, preto ju bude potrebné mediálne vysvetľovať a tak účinok zastrašenia znižovať.

Link: https://www.swp-berlin.org/publications/products/comments/2022C68_NuclearWeaponsRussias_Deterrence.pdf

Analytici britského kráľovského inštitútu pre bezpečnostné a obranné štúdie (RUSI) publikovali koncom novembra siahodlhú štúdiu, ktorá hodnotí silné a slabé stránky ruského postupu na Ukrajine od vypuknutia bojov vo februári do júla 2022 (*Pozn: Hodnotenie nezachytáva letnú protiofenzívu UAF*). Okrem hodnotenia postupu ruských ozbrojených síl, autori formulujú aj významné *lessons learned* s implikáciami tak pre britské, ako aj spojenecké armády NATO pri modernom spôsobe vedenia boja. Na základe doložených veliteľských rozkazov pre jednotky OSRU štúdia popisuje plán ruskej invázie a jeho plnenie, situáciu UAF na začiatku konfliktu a plány obrany UA, kľúčové faktory, ktoré vplývali na úspech resp. zlyhania bojujúcich strán.

Hodnotenie ozbrojených síl Ruska (OS RU) na Ukrajine:

- 1) Pozemný komponent OS SR má prioritu na úkor ruskej armády ako celku, čím dochádza k suboptimálnemu využitiu ostatných zložiek, druhov síl OSRU;
- 2) Model generovania síl OSRU v čase vojny je chybný, predovšetkým pri vytváraní zmiešaných formácií síl, ktorým chýba nižšie velenie, ktoré by tieto jednotky organicky zjednotilo na taktickej úrovni;
- 3) Zlyhania jednotiek sa nabaľujú dovedy, pokým nepríde k novým rozkazom z vyššej úrovne. K týmto kumulujúcim sa zlyhaniam dochádza menej vo vzdušných silách OSRU než je tomu u pozemných a námorných silách.;
- 4) OSRU sú zraniteľné voči oklamaniu protivníkom, pretože nemajú schopnosť rýchlo vyhodnocovať zmes informácií a to z dôvodu, že veliaca úroveň nedostáva potrebný kontext, aby mohla informovane rozhodnúť, čomu napomáha aj kultúra nepravdivého reportovania;
- 5) Jednotky OSRU sú náchylné na zásahy do vlastných radov, pretože len zriedkavo sú dekonfliktované systémy elektronického boja s ostatnými spôsobilosťami, pričom procesy na identifikáciu priateľa od protivníka a kontrolné opatrenia sú nedostatočné. Výsledkom je, že spôsobilosti, ktoré by mali navzájom zosilňovať svoje účinky musia byť využívané sekvenčne.

Implikácie pre britské ako aj spojenecké armády:

- 1) V modernej vojne neexistuje útočisko. Nepriateľ môže udrieť v celej operačnej hĺbke, čo znamená, že prežitie v boji závisí od rozptýlenia zásob munície, prvkov velenia a riadenia (C2), útvarov údržby a letectva. Ukrajina sa úspešne vyhla prvej vlne ruských úderov rozptýlením svojich arzenálov, lietadiel a protivzdušnej obrany. Rusom sa v prvých 48 hodinách vojny podarilo zasiahnuť 75 % prvkov statickej obrany;
- 2) Udržanie bojových operácií vyžaduje dostatočne veľké zásoby munície a voľné až nadbytočné kapacity. Napriek verejne prezentovanej dôležitosti protitankových zbraní, Ukrajina ubránila Kyjev pomocou masívnej paľby dvoch delostreleckých brigád. Ukrajina si prvý mesiac a pol udržiavala delostreleckú paritu a potom jej začala chýbať munícia, takže v júni mali OSRU v objeme paľby prevahu 10:1. Je zrejmé, že žiadna krajina NATO okrem USA nemá dostatočné počiatkové zásoby zbraní na vedenie vojny ani priemyselné kapacity na udržanie rozsiahlych operácií;
- 3) Nasadenie bezpilotných prostriedkov (UAVs) ako aj boj proti nim má zásadný význam vo všetkých operačných doménach a na všetkých úrovniach. Napriek ich významu pre situačný prehľad a pri vyhodnocovaní cieľov je 90% všetkých UAVs zničených v bojoch, preto musia byť lacné a ľahko obetovateľné. Boj proti dronom znamená predovšetkým nasadenie prostriedkov elektronického boja a spôsobilostí na detekciu UAVs vo vzduchu a na mori;
- 4) Všetky druhy síl musia mať „právo na presný zásah“. Presnosť má najväčší účinok, znižuje logistické bremeno zásob a riziko ich zničenia. Avšak presne navádzaných zbraní je málo a sú zraniteľné elektronickým bojom (EW). Napriek tomu, využitie elektromagnetického spektra na útok, či obranu (jeho rušením) zostávajú kľúčovým prvkom vedenia moderného boja v ktorom je potrebné neustále získavať výhodu;
- 5) V prípade pozemných síl je v dôsledku všadeprítomných prostriedkov prieskumu (ISTAR) a vrstvenia viacerých senzorov na taktickej úrovni mimoriadne ťažké udržať utajenie. Prežitie síl v boji je tak závislé na ich rozptýlení v priestore (stať sa neekonomickým cieľom), vysokej mobilite (vedieť sa vyhnúť boju), alebo ukrytím v opevnených štruktúrach (s rizikom viazania síl a sústredenia paľby protivníka). Preto je potrebné, aby sily koncertovali svoje účinky a nie nevyhnutne svoju masu.

Profesor Uri Dadush z Univerzity v Marylande spracoval pre bruselský ekonomický think-tank Bruegel dátami podloženú analýzu, ktorá vyvracia názory na začínajúcu deglobalizáciu. Empirická štúdia argumentuje, že obchod s tovarom sa od globálnej finančnej krízy (GFK) výrazne spomalil (drží krok so svetovým HDP), ale nedochádza k deglobalizácii: väčšina krajín zaznamenala zvýšenú medzinárodnú integráciu takmer na všetkých trhoch s tovarom, službami a výrobnými faktormi. Čína sa stala sebestačnejšou a v obchode s tovarom je významnou výnimkou. Napriek niektorým dramatickým prípadom (napr. US-CN obchodné vojny) sa protekcionizmus vo veľkej miere podarilo udržať na uzde a obchod s tovarom zostáva pomerne voľný, možno voľnejší než pred GFK. K tomuto výsledku prispelo rozširovanie a prehľbovanie dohôd o voľnom obchode. Síce došlo ku deglobalizácii kapitálových trhov vplyvom finančných a makroekonomických dôsledkov GFK, ale nie v dôsledku protekcionizmu. Napriek snahám o vytvorenie bariér v niektorých citlivých odvetviach sa technológie vďaka internetu pohybujú pomerne voľne cez hranice. Počas úradovania prezidenta Trumpa sa zvýšila neistota v oblasti obchodnej politiky, pričom tento trend pretrváva aj za prezidenta Bidena a najväčšou výzvou budúcnosti bude vyhnúť sa spiatočným krokom, čo len zdôrazňuje význam obnovenia funkčného systému urovnávania sporov vo WTO. Spomedzi všetkých významných udalostí od čias GFK predstavuje znemožnenie urovnávania sporov vo WTO a pretrvávanie obchodnej vojny medzi Čínou a USA najväčší zdroj neistoty v oblasti medzinárodného obchodu. V globalizácii služieb a kapitálových tokov - najmä tých do rozvojových krajín - je veľa nevyužitých príležitostí, pretože práve tam je kapitál najpotrebnejší a výnosy prispôbené riziku sú potenciálne najvyššie. Zvýšená migrácia zostáva potenciálne najväčším zdrojom benefitov z globalizácie, ale je aj politicky najzložitejšia. Napriek čoraz väčším prekážkam, medzinárodná migrácia naďalej pretrváva a migranti predstavujú v EÚ a USA čoraz väčší podiel obyvateľstva, keďže pretrvávajú obrovské rozdiely v mzdách v porovnaní s ich domovom.

Profesor Uri Dadush ďalej zdôrazňuje potrebu prísnejšej disciplíny v oblasti národných dotácií, ktoré narúšajú medzinárodný obchod a to najmä preto, že táto otázka je jadrom obchodného sporu medzi Čínou a USA. Nedávne uzavretie významných regionálnych dohôd (USMCA, RCEP, EU-Japonsko) naznačuje, že potreba väčšej liberalizácie obchodu je všeobecne akceptovaná (2/3 svetového exportu sú pokryté dohodami o voľnom obchode, UNCTAD 2021) a že dynamika obchodných reforiem nie je vyčerpaná. Podľa odporúčaní analýzy by sa tvorcovia politik mali zaoberať mnohými ďalšími príležitosťami, ktoré ponúka globalizácia a ktoré v súčasnosti nie sú využité. Preto osobitne odporúča reformy v národných reguláciách, ktoré umožnia voľnejší pohyb dopravných služieb a obchodu s finančnými a infraštruktúrnymi službami. Ďalej liberálnejšie imigračné politiky, ktoré by boli cielenejšie zamerané na potreby ich pracovného trhu ako aj voľnejší transfer technológií a informácií do chudobnejších krajín sveta (80%), ktoré tak zvýšia svoju produktivitu a kúpnu silu a vytvoria väčšie trhy pre vývoz z vyspelých krajín. Reformy na úrovni jednotlivých krajín majú väčšiu šancu na úspech, ak ich podporia medzinárodné finančné inštitúcie a dohody medzi centrálnymi bankami schopné zabezpečiť primeranú likviditu v prípade zvratu kapitálových tokov.

**GLOBALIZÁCIA EŠTE
ZĎALEKA NIE JE
VYČERPANÁ.**

Napriek rastúcemu nacionalizmu, medzinárodnému napätiu a rastúcej neistote v oblasti obchodnej politiky protekcionizmus zatiaľ nezvítal nad silnými technologickými a trhovými silami, ktoré sú hnacou silou globalizácie. Protekcionizmus nie je hlavnou príčinou spomalenia obchodu od finančnej krízy a obchod s tovarom zostáva relatívne voľný. Preto najväčšie politické prekážky, ktoré zostávajú na ceste globalizácie, nespočívajú v tovare, ale najmä v službách a v pohybe osôb. Kapitálovým tokom nebráni protekcionizmus, ale makroekonomické a inštitucionálne nedostatky.

Napriek určitému optimizmu, nie je priestor na spokojnosť. Ako ukázal politický a makroekonomický rozvrat spôsobený rusko-ukrajinskou vojnou, je celkom možné, že oživenie nacionalizmu a geopolitického napätia z posledných rokov bude natoľko vážny, že spôsobí všeobecný ústup od voľného obchodu a lákania zahraničných investícií a že transferu technológií sa postavia do cesty oveľa väčšie prekážky. V dvadsiatom storočí bola globalizácia na dlhé obdobie prerušená dvoma svetovými vojnami, krízami a pre mnohých aj studenou vojnou. Globalizácia sa síce nakoniec obnovila, dokonca ešte rýchlejšie, ale hospodárske straty celých generácií sa už nikdy nepodarilo obnoviť.

Link: <https://www.bruegel.org/sites/default/files/2022-11/WP%2018.pdf>

V novembri 2022 spracovala *Human Rights Watch* (HRW) rozsiahlu správu o zneužití osobných údajov, ktoré vláda v Budapešti získala od svojho obyvateľstva z rôznych databáz – na vakcínu proti Covid-19, z daňových podaní, alebo z povinných registrácií do profesných združení. Zmenou účelu a bez informovaného súhlasu dotknutých boli tieto osobné údaje následne zneužitú v politickom marketingu na podporu vládnej strany Fidesz, ktorá pod vedením V. Orbána v aprílových voľbách obhájila už štvrté volebné víťazstvo. HRW rovnako zistila, že spracovanie osobných dát v prípade opozičných strán tiež postrádalo transparentnosť, avšak oproti vládnej strane, nenašla dôkaz o neférovom nakladaní s údajmi počas volebného procesu. Správa HRW skúma, ako kampanž založená na osobných dátach zhoršila už aj tak nerovné podmienky a podkopala právo na súkromie v maďarských voľbách v roku 2022. Správa ďalej dokumentuje nové formy zneužitia osobných údajov s cieľom prispieť k rastúcemu počtu výskumov, ktoré sa zaoberajú využívaním - a zneužívaním - údajov v konkrétnych politických kontextoch a poukázať tak na kľúčové problémy v oblasti ľudských práv v súvislosti s technológiami využívajúcimi osobné údaje a politickými kampanžami. Zvýšená závislosť od údajov vo volebných kampaniach a zvýšená digitalizácia verejných služieb vyvolávajú v mnohých krajinách vážne obavy v oblasti dodržiavanie ľudských práv, ako sú tie, ktorú dokumentuje práve táto správa. HRW formuluje sériu odporúčaní tak pre maďarskú vládu, ako aj politické strany, Európsku komisiu, členské štáty EÚ, monitorom OBSE a prevádzkovateľom sociálnych sietí či spoločnostiam tvoriacim digitálne volebné kampane z ktorých vyberáme nasledovné:

**NEDOSTATOČNÁ
OCHRANA OSOBNÝCH
ÚDAJOV JE RIZIKOM PRE
OCHRANU ĽUDSKÝCH
PRÁV A DEMOKRACIE**

- Dodržiavanie účelového obmedzenia, že osobné údaje sa zhromažďujú na určený, konkrétny a legitímny účel, vrátane vymazania všetkých údajov pri ktorých hrozí, že budú opätovne použité na politickú kampanž; Zabezpečiť úplnú nezávislosť Národného úradu pre ochranu údajov a slobodu informácií a prijať legislatívu, ktorá zaručí, že zaradenie osobných údajov do databáz podporovateľov politických strán bude založené na výslovnom, konkrétnom, plne informovanom udelenom súhlase, vrátane zaslanie potvrdzujúceho e-mailu, ktorý obsahuje

- informácie o dostupných právnych prostriedkoch nápravy (napr. vymazania osobných údajov z databázy);
- Zabezpečiť, aby výdavky na online politickú reklamu boli zohľadnené vo výdavkových limitoch na kampanž. Zreformovať Národný kontrolný orgán, ktorý bude viesť verejný zoznam oznámení, evidovať výdavky politických strán a získavať od sociálnych platforiem údaje vrátane ceny za zverejnenú politickú reklamu;
- HRW odporúča Komisii posúdiť, či finančné prostriedky EÚ použité na podporu digitalizácie verejných služieb v Maďarsku viedli k porušeniu všeobecného nariadenia EÚ o ochrane údajov, vrátane čl. 5, 6, 7 a 9; Prijaté nariadenie o transparentnosti a celení politickej reklamy, vrátane doručovanie reklám a vytvorenia archívu reklám s cieľom pochopiť použité techniky celenia a doručovania reklám; Spracovať usmernenie Komisie pre vnútroštátne orgány s cieľom objasniť podmienky uplatňovania GDPR na politickú reklamu;
- Politickým stranám HRW o. i. odporúča umožniť voličom na požiadanie a bez zbytočného odkladu, alebo nákladov, získať potvrdenie o spracúvaní osobných údajov, ktoré sa ich týkajú a prístup k týmto údajom v zrozumiteľnej forme, vrátane akéhokoľvek "rankingu", ktoré im bol pridelený v súvislosti s ich ideologickou orientáciou, ako aj možnosť namietat' proti spracúvaniu údajov, požadovať ich opravu alebo vymazanie;
- Sociálnym sieťam (explicitne pre Meta) HRW odporúča poskytovať užívateľom informácie prečo sa im na Facebooku a Instagrame zobrazujú reklamy a ktorá osoba alebo inštitúcia je zodpovedná za ich umiestnenie, vrátane informácie ako sa môžu vyhnúť celeniu politických reklám ako aj informácie o všetkých kritériách celenia, alebo doručovania použitých pri šírení politických reklám, ktoré sa im zobrazujú; Ďalej zabezpečiť, aby celenie a doručovanie reklám nebolo priamo ani nepriamo založené na pozorovaných alebo odvodených osobitných kategóriách dát vrátane politických názorov.

Oficiálna reakcia kancelárie predsedu vlády HU (v maďarčine) na zistenia HRW je pripojená na konci dokumentu.

Link: https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2022/12/hungary1122web.pdf

Henry Kissinger v článku pre britský *The Spectator* sa zaradil medzi prominentné osoby, ktoré uvažujú nad mierovým plánom pre Ukrajinu. Bývalý diplomat, štátnik a historik navrhuje prímerie, ktoré Ukrajine stanoví nové hranice pozdĺž územia, ktoré kontrolovala pred ruskou inváziou 24. februára tzn. bez Krymu a úzkeho pásu územia, ktoré Rusko anektovalo a okupuje od roku 2014. Ak sa Ukrajina nevzdá svojich území v boji, alebo cestou mierových rokovaní, nové hranice by mali byť vytýčené na základe výsledkov miestnych referend pod dohľadom medzinárodných pozorovateľov. Podľa H. Kissingera by mierový proces mal byť zviazaný s budúcnosťou Ukrajiny v NATO, bez ohľadu na to ako bude táto perspektíva Ukrajiny naformulovaná. Ukrajina má v súčasnosti jednu z najväčších pozemných armád v Európe, čoraz viac vyzbrojenú západnou technikou a po ruskom útoku sú úvahy o jej neutralite prekonané, čo osobitne zdôrazňuje záujem Fínska a Švédska vstúpiť do NATO. Kissingerom navrhnutý mierový plán sleduje dva ciele: potvrdiť slobodu zahranično-politického smerovania Ukrajiny a zdefinovať „novú medzinárodnú štruktúru“ pre strednú a východnú Európu s eventuálnou účasťou Ruska.

Dôvody ktoré vedú H. Kissingera k týmto úvahám sú obavy zo snáh urobiť z Ruska „bezmocnú“ krajinu, alebo dokonca dosiahnuť jeho rozpad, ktorý by viedol k rozpútaniu chaosu na území v dĺžke 11 časových pásiem, ktoré by sa premenilo na vákuum plné sporov, pričom niektoré ďalšie krajiny by mohli chcieť rozšíriť svoje územné požiadavky silou. Tieto nebezpečenstvá ešte viac znásobuje prítomnosť tisícov jadrových zbraní, ktoré robia z Ruska jednu z dvoch najväčších jadrových veľmocí sveta a ruský jadrový potenciál sa konfliktom na Ukrajine nijak neznižuje. Okrem toho, je pre Kissingera kľúčové, aby Moskva nestratila schopnosť tvoriť strategickú politiku, pretože oceňuje historickú úlohu Ruska k dosiahnutiu „globálneho ekvilibria“ počas viac než polovice milénia.

Kissinger aj svoj článok začína historickým exkurzom podmienok a udalostí, ktoré viedli k vypuknutiu prvej svetovej vojny, kde hľadá paralely medzi rokmi 2014 a 2022 s poukázaním na dôsledky v oslabení Francúzska, Veľkej Británie a vytvorenie nového, ale ešte krehkejšieho medzinárodného poriadku v podobe Versaillskej zmluvy.

Záver článku H. Kissinger venuje premosteniu do sveta nastupujúcich *hi-tech* technológií a umelej inteligencie a ich vplyvu na prebiehajúci konflikt ako aj vytváranie dlhodobej stratégie. Autonómne zbrane už dnes existujú, sú schopné určiť, vyhodnocovať a zameriavať sa na nimi vnímané hrozby a teda sú aj v pozícii začať vlastnú vojnu. Keď sa prekročí táto hranica, keď sa *hi-tech* stane štandardnou výzbrojou - a počítače sa stanú hlavnými vykonávateľmi stratégie - svet sa ocitne v stave pre ktorý zatiaľ nemá vytvorenú koncepciu. Ako následne budú môcť lídri riadiť, keď počítače predurčia strategické kroky v takom rozsahu a takým spôsobom, ktorý inherentne obmedzí ľudský faktor?

Ako možno zachovať civilizáciu v takomto víre protichodných informácií, vnímania a deštruktívnych schopností?

Podľa H. Kissingera doposiaľ neexistuje žiadna teória, ktorá by vysvetlila tento nastupujúci (*hi-tech*) svet a konzultatívne úsilie je pomerne málo rozvinuté – možno práve preto, že zmysluplné rokovania by mohli odhaliť nové závery, ktoré sami osebe predstavujú riziko pre budúcnosť. Prekonanie rozporu medzi vyspelou technológiou a konceptom stratégie jej kontroly, alebo dokonca pochopenie všetkých jej dôsledkov je v súčasnosti rovnako dôležitou otázkou ako je klimatická zmena a vyžaduje lídrov ktorí ovládajú tak technológiu aj históriu.

Úsilie na dosiahnutie mieru a poriadku má dve zložky, ktoré sa niekedy považujú za protichodné: snahu o zavedenie prvkov bezpečnosti a požiadavku na činy zmierenia. Ak nedokážeme dosiahnuť oboje, nedokážeme dosiahnuť ani jedno. Cesta diplomacie sa môže zdať zložitá a frustrujúca. Pokrok na nej si však vyžaduje víziu aj odvahu vydat' sa na túto cestu.

Link: <https://www.spectator.co.uk/article/the-push-for-peace/>

**UKRAJINA SA STALA
KĽÚČOVÝM ŠTÁTOM
V STREDNEJ EURÓPE
PO PRVÝ KRÁT
V MODERNEJ HISTÓRII**

Valdajské diskusné fórum vo výročnej správe za rok 2022, zameranej na vyhliadky usporiadania svetového poriadku, konštatovalo, že súčasťou krízou globalizácie sa svetová politika postupne vracia k anarchickému stavu založenému na mocenskej zložke. Vo svojom hodnotení experti uviedli, že k deštrukcii svetového poriadku dochádza v dôsledku rozsiahlych konfliktov medzi centrami moci. Rozsah, v akom sú rôzni hráči zapojení do súčasných medzinárodných zmien, sa líši. Mnohí sa snažia bezpečne dištancovať od zúrivej konfrontácie medzi Ruskom a kolektívnym Západom pod vedením USA, zámienkou pre ktorú boli udalosti na Ukrajine. Správa taktiež podotýka, že hlavnou otázkou je, či sa súčasná hierarchia vôbec zachová v takej podobe, na akú sme zvyknutí, a ak áno, aké bude jej usporiadanie.

Kolektív autorov v správe hodnotil výhľady vývoja a predstavil zásady, ktoré môžu tvoriť základ budúceho svetového systému.

1) Imperiálne princípy - Svet ovládaný po 2. svetovej vojne dvoma superveľmocami – USA a ZSSR bol poznačený schopnosťou extrémne malej skupiny obzvlášť silných štátov vplyvať na zvyšok sveta priamo alebo nepriamo, prostredníctvom inštitúcií, pravidiel a finančných tokov a tým stanovovať základné normy správania. Po rozpade ZSSR mali USA monopolné postavenie superveľmoci. V II. polovici 20. storočia sme videli nástup nových demografických veľmocí, ktoré však až do začiatku súčasného storočia boli pod vplyvom superveľmocí. Až v 2013 začala Čína postupne pracovať na približovaní sa k takémuto statusu, okrem iného aj prostredníctvom iniciatívy „Pás a Cesta“. Erózia svetového poriadku môže byť prehĺbená, ak sa začnú vytvárať alternatívne mechanizmy a krajiny sa rozhodnú investovať svoje prebytočné zdroje do aktív v ďalších štátoch bez ohľadu na postoje v domácej alebo zahraničnej politike.

2) Dopyt po antimonopolizme - Svetová ekonomika sa nerozpadne a nestratí svoju vnútornú súdržnosť napriek vyčerpaniu predchádzajúceho modelu globalizácie. V dôsledku krízy vzniknú nové ekonomické štruktúry. Nebudú vzájomne závislé, nakoľko takáto závislosť sa teraz považuje skôr za riziko, než za príležitosť. Umožnia však vykonávať optimálnu ekonomickú výmenu. Bude si ale vyžadovať inú politickú formalizáciu, nakoľko vertikálne riadenie procesov z jedného hegemonného centra nebude možné.

3) Demokratizácia a jej dôsledky - Zažívame rast sebauvedomenia sa štátov a demokratizáciu medzinárodných vzťahov, ktorú sme si na začiatku 90. rokov 20. storočia nevedeli predstaviť. Veľmoci si uvedomujú narastajúce výzvy a je možný aj pokus čiastočne obnoviť doterajšie mechanizmy a návrat k „studenému mieru“, čo nezastaví proces zásadnej reštrukturalizácie medzinárodného systému.

4) Nedokonalý studený mier - Konsolidácia silových spôsobilostí krajín Západu okolo USA je prirodzenou reakciou na znižovanie vnútornej materiálnej základne, vojenskej a politickej moci. Významnejšiu úlohu získavajú „stredné veľmoci“ (Brazília, Vietnam, Indonézia, Pakistan, Saudská Arábia, Turecko, Uzbekistan, Južná Afrika, Južná Kórea) s dostatkom zdrojov na vedenie nezávislých politík a väčšou flexibilitou ako majú superveľmoci. Nová situácia, po vojne na Ukrajine, bude znamenať zvýšenie vojenských výdavkov európskych štátov a zmenu geografie predsunutého nasadenia. Nejde o optimálny, ale nestabilný spôsob svetového usporiadania, ktorý je však nevyhnutným predpokladom pre začiatok prípravy nového systému vzťahov, ktorý by mal vychádzať z rozvážnosti a vzájomnej zdržanlivosti.

5) Ako sa hodnoty a záujmy zničili navzájom - Počas éry superveľmocí sa ich globálna dominancia opierala na ideologické a hodnotové základy. Po studenej vojne sa univerzalizmus prehĺbil, po tom, čo na aréne zostala len jedna superveľmoc. Liberalizmus v zahraničnej politike USA dlho koexistoval s realizmom. Problém spočíva v tom, že na pozadí triumfu „jedinej pravej“ doktríny, nie je možný efektívny dialóg medzi prívržencami a tými, ktorí majú iné hodnoty. V uplynulom období sa krajiny nepočúvali nielen pre protichodné geopolitické záujmy, ale aj pre hodnotové rozdiely znásobené interpersonálnym vnímaním.

6) Po konci dejín - Svetová politika sa rýchlo začala vracieť k „stavu anarchie“ postavenej na sile a „koniec dejín“ sa zavŕšil obnovením ich zaužívaného priebehu. K deštrukcii svetového poriadku dochádza v dôsledku rozsiahlych konfliktov medzi centrami moci. Budúci mechanizmus medzinárodného riadenia nemôže byť ustanovený na

jednotnom ideovom a hodnotovom základe. Nevznikne sám od seba, nakoľko kultúrna heterogenita sveta je mimoriadne veľká. Na jeho presadenie je potrebná efektívna hegemonia, ktorá už neexistuje. V nastupujúcej budúcnosti však nie je miesto pre ideologickú konfrontáciu, nakoľko jej podstatou je pokus dokázať, že niekto iný je lepší, čo nedáva zmysel v oveľa diverzifikovanejšom medzinárodnom spoločenstve, kde každému z hráčov ide predovšetkým o vlastné prežitie a rozvoj v nepriaznivom prostredí.

7) Rozložený svet - Nadchádzajúce obdobie budú sprevádzať konflikty a s vysokou pravdepodobnosťou aj vojenské strety, ktoré sú súčasťou procesu formovania nového medzinárodného poriadku. Veľmocenská dominancia USA a spojencov už v realite nefunguje, ale celá globálna inštitucionálna infraštruktúra zostáva.

Potenciálne ďalšou vedúcou krajinou by mohla byť Čína, avšak existuje niekoľko prekážok, pre ktoré sa to nemusí uskutočniť: 1/USA kategoricky nemienia ustúpiť svoje miesto Pekingu a využijú na to celý systém, ktorý majú pod kontrolou, primárne finančný a ekonomický. 2/ nezdá sa, že Čína by bola pripravená prevziať na seba príslušné bremeno a riziká. 3/ štruktúra svetovej politiky sa zmenila takým spôsobom, že vedúce krajiny nie sú ochotné akceptovať niečiu dominanciu.

Čo sa týka regionálnej interakcie krajín, vytváranie vymedzených spoločenstiev môže vyriešiť problémy rozvoja malých a stredne veľkých krajín, ktoré nemajú dostatočné vlastné zdroje na rozvoj. Zjednocovanie krajín podľa záujmov a princípov vzájomnej komplementarity pomôže časom vyriešiť hlavný problém súčasnosti a to obmedzenie efektívnosti infraštruktúry vybudovanej pre veľmocenskú hegemoniu a prípadne odklonenie sa od nej.

Správa Valdajského diskusného klubu na záver dodáva, že demokratizácia medzinárodného prostredia si vyžaduje primeranú reakciu, pri ktorej nepôjde o potláčanie, ale harmonizáciu záujmov, rešpektovanie plurality názorov. Hierarchia ustupuje distribuovanej interakcii. Svet bez superveľmocí bude potrebovať systém samoregulácie, ktorá predpokladá vyššiu slobodu konania, ale aj zodpovednosť za svoje kroky. Následne z fázy úplného kolapsu prejdeme k ďalšiemu kroku – vytváraniu nového systému.

Link: <https://valdaiclub.com/a/reports/a-world-without-superpowers/>